

Zástupkyně veřejného ochránce práv
RNDr. Jitka Seitlová

V Brně dne 24. června 2010
Sp. zn.: 10/2010/NZ/OV

Vážený pane vedoucí,

dne 27. dubna 2010 proběhla ve smyslu § 1 odst. 3 a 4 písm. b) ve spojení s § 15 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, neohlášená systematická návštěva **Přijímacího střediska Praha-Ruzyně, Areál Mezinárodního letiště Praha-Ruzyně, P. O. Box 81, 160 08 Praha 6 – Ruzyně** (dále jen PŘS). Dle § 21a odst. 2 citovaného zákona Vás tímto informuji o svých závěrech, ke kterým jsem dospěla na základě provedeného šetření.

Jelikož jde již o druhou návštěvu tohoto přijímacího střediska,¹ zpráva z návštěvy zařízení nebude mít toliko popisný charakter. V dané koncepci závěrečné zprávy nelze plně vypočítat všechny klady, se kterými se pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen Kanceláře) v PŘS setkali a kterých si velmi cením. Jedná se zejména o profesionální přístup, snahu o zpříjemnění pobytu žadatelům o azyl, přátelskou atmosféru, kvalitní výběr zaměstnanců PŘS, materiální vybavenost zařízení, plnění doporučení ochránce z minulé návštěvy apod. Doporučení jsou koncipována v duchu pozitivní kritiky, jejímž cílem je zvýšit standard žadatelů o mezinárodní ochranu v PŘS.

Pověřeným zaměstnancům Kanceláře Mgr. O. V., Mgr. M. J., JUDr. P. P. a Mgr. J. Š. byla poskytnuta veškerá součinnost jak ze strany Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (dále jen SUZ), tak Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra (dále jen OAMP), Zdravotnického zařízení Ministerstva vnitra (dále jen ZZ MV) a Policie ČR - Služby cizinecké policie (dále jen SCP).

A. Poučování cizinců

V dokumentu „Základní poučení o pobytu v přijímacím středisku pro mezinárodní letiště Praha-Ruzyně“, které cizinec obdrží od SUZ po přijetí do PŘS, je v odstavci věnovaném kapesnému uvedena jeho nesprávná výše 16,- Kč. Novelou vyhlášky č. 376/2005 Sb., kterou se stanoví výše úhrady za stravu a ubytování poskytnuté v azylovém zařízení, výše kapesného a termíny jeho výplaty, ve znění vyhlášky č. 174/2006 Sb., došlo s účinností ke 12. červnu 2008 k navýšení kapesného na 30,- Kč na osobu a den.

Chyba se již neopakuje v Ubytovacím řádu Přijímacího střediska Ministerstva vnitra Praha-Ruzyně² (dále jen ubytovací řád) a dle předložených dokladů je cizinci vypláceno kapesné ve správné výši, nicméně cizinec musí být o všem pravdivě informován již při přijetí do PŘS.

¹ První se uskutečnila dne 24. září 2007; sp. zn. 36/2007/NZ/LS.

² Účinnost od 1. února 2008.

Náležitosti ubytovacího řádu jsou uvedeny demonstrativně v § 83 odst. 2 zákona o azylu. Vyjma režimu návštěv, časového rozvrhu výplaty kapesného a poskytování stravy, je zde pod písm. c) uveden i časový rozvrh poskytování zdravotní péče, který ovšem v ubytovacím řádu chybí. Žadatel o azyl je sice informován, dle zjištění zaměstnanců Kanceláře, o poskytování zdravotní péče i z jiných zdrojů, přesto je třeba zákonným požadavkům učinit za dost. **Žádám, aby byl výše popsán nesoulad s platnou právní úpravou odstraněn.**

B. Úhrada nákladů na stravu a ubytování

Dle vyjádření vedoucího sociálního pracovníka první měsíc pobytu nehradí cizinec žádné náklady na pobyt, další měsíc hradí 10 % z částky 7.200,- Kč, což je průměrná výše měsíčních nákladů na pobyt cizince v azylovém zařízení³ a poté každý týden dle možností (např. 150,- Kč), a to ze svého kapesného. Uvedené skutečnosti však nekorespondují s § 42 odst. 3 zákona o azylu a následně s ustanovením článku 15 odst. 2 písm. c) ubytovacího řádu. **Žádám Vás o vyjádření k tomuto bodu.**

C. Návštěvy

Oproti zjištěným skutečnostem v roce 2007 prakticky nedochází k zamítání žádostí o návštěvu cizinců v PŘS. Na druhou stranu není zaručeno dostatečné soukromí při návštěvách, jelikož dle vyjádření sociálního pracovníka zůstávají v průběhu návštěvy otevřené dveře návštěvní místnosti. Za dostatečnou ochranu považuje pouhou vizuální kontrolu průběhu návštěvy přímo z pracoviště „nonstop“ velkým proskleným průzorem bez otevřených dveří. **Doporučuji, aby bylo respektováno soukromí osob výše uvedeným způsobem.**

D. Jídelníček

Již dříve ochránce ve svých zprávách doporučoval⁴ SUZ vytvořit a přeložit do nejfrekventovanějších jazyků seznam nejčastěji používaných pojmů z jídelníčku. Při systematické návštěvě PŘS Zastávka⁵ pracovníci Kanceláře zjistili, že uvedený seznam je již vytvořen a používán. **Doporučuji zveřejnit multilingvální seznam nepoužívanějších pojmů z jídelníčku v blízkosti aktuálního jídelníčku v PŘS.**

E. Ochrana osobních údajů

V zařízení existuje kamerový systém, jehož správcem je Letiště Praha, a. s.,⁶ které provádí i jeho zpracování.⁷ V PŘS jsou taktéž zpracovávány osobní a citlivé údaje žadatelů o azyl.

³ Výši úhrad stanoví vyhláška číslo 376/2005 Sb., kterou se stanoví výše úhrady za stravu a ubytování poskytnuté v azylovém zařízení, výše kapesného a termíny výplaty.

⁴ Např. ve zprávě z návštěv zařízení pro zajištění cizinců ze dne 14. července 2006; bod 48. Zpráva dostupná na www.ochrance.cz.

⁵ Dne 25. května 2010.

⁶ Veřejný registr zpracování osobních údajů dostupný na www.uouu.cz; registrační číslo subjektu 00033789; ověřeno dne 21. 5. 2010.

⁷ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 1/2006.

Dotazuji se, jakým způsobem je ošetřeno (smluvně, zákonně) předávání údajů ke zpracování (kamerový záznam) mezi SUZ, Letištěm Praha, a. s., příp. OAMP, zejména v návaznosti na „výstup“ kamerového systému na pracoviště nonstop příjmu. Dále žádám o sdělení, v jakém režimu (oznamovací povinnost x výjimka z oznamovací povinnosti) dle názoru SUZ a OAMP probíhá zpracování osobních údajů.⁸

F. Umístění PŘS, vycházkový prostor, jiné

K problematice vycházkového dvora, jako místa k trávení volného času, pobytu na čerstvém vzduchu, sportoviště a jediného prostoru určeného ke kouření zároveň, se ochránce vyjadřoval již v minulé zprávě. Hluk, zápach a stísněný prostor se zdají být problémem neřešitelným. V této souvislosti, po provedení patřičných legislativních změn v souladu s mezinárodními závazky České republiky, v návaznosti na vysoké náklady na provoz PŘS (zejména nájem), není od věci uvažovat o změně umístění PŘS. Nelze hovořit o špatném zacházení, ale pobyt v délce až 120 dnů v místech, která působí stísněně, kde je neustálý hluk a omezený přístup denního světla a čerstvého vzduch, může určitým jedincům působit potíže. **Žádám o sdělení, zdali existují úvahy do budoucna o přemístění PŘS z terminálu mezinárodního letiště jinam.**

G. Činnost OAMP

V sociálním spisu žadatele o mezinárodní ochranu O. J., ev. č. XXX, se nachází Úřední záznam o projednání přestupku ze dne 15. 3. 2010. V tomto záznamu jsou shrnuty skutkové okolnosti protiprávního jednání pachatele přestupku a informace o uložení pokuty 1.000,- Kč, kterou žadatel odmítl zaplatit. Ze záznamu ovšem není patrné, zda byla pokuta uložena v řádném přestupkovém řízení nebo ve zkráceném přestupkovém řízení (blokovém řízení, příkazním řízení)⁹ a jakým způsobem byl cizinec poučen o právu podat proti rozhodnutí opravný prostředek. **Doporučuji vyjádřit se k procesní formě přestupkového řízení a poučení o opravném prostředku k výše uvedenému případu.**

H. Zdravotní péče

Pacient musí být informován o účelu a povaze poskytované zdravotní péče a každého vyšetřovacího nebo léčebného výkonu, jakožto o možných důsledcích, alternativách a rizicích.¹⁰ Na základě těchto skutečností pacient tzv. informovaný souhlas udělí, či neudělí.¹¹ Každý pacient, cizince v azylovém zařízení nevyjímaje, má tedy právo odmítnout provedení léčebného výkonu.¹² Dle vyjádření zdravotní sestry ovšem ZZ MV v PŘS nedisponuje jazykovými mutacemi negativních reversů. Vytvoření cizojazyčných poučení a rozšíření reversů do všech zařízení SUZ

⁸ § 16 a contrario § 18 zákona číslo 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Zákon číslo 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ve spojení se zákonem číslo 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Článek 5 Úmluvy o lidských právech a biomedicině, Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb. m s., ve spojení s § 23 odst. 1 zákona číslo 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Pracovník Kanceláře byl svědkem toho, jak zdravotní sestra podává jakýsi lék, bez bližšího vysvětlení, a tedy i informovaného souhlasu, žadatelce o azyl z Konga, která absolvovala tříhodinový pohovor s pracovníkem OAMP a jevila známky celkové únavy.

¹² § 23 odst. 2 (s výjimkou § 23 odst. 3 a 4) zákona číslo 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

ochránce doporučoval již ve zprávě z návštěvy zařízení ZZC Bělá – Jezová v roce 2007.

Doporučuji ZZ MV vytvořit poučení o povaze a účelu zdravotnických zákroků (opakující se vyšetření a nejčastěji předepisované skupiny léků) tak, aby cizinec – pacient byl srozumitelným způsobem informován o charakteru léčebného výkonu, léčiva a jeho účinku.

Důrazně doporučuji srozumitelným způsobem informovat cizince – pacienta o možnosti využít svého práva léčebný výkon odmítnout. Zároveň doporučuji, aby si ZZ MV od SUZ vyžádalo potřebné jazykové mutace negativních reversů.

V PŘS je vyžadována po cizinci, který chce nahlédnout do své zdravotnické dokumentace, pořídit opisy, výpisy či kopie, písemná odůvodněná žádost. Tento postup však není v souladu se zákonem,¹³ který nezakládá povinnost žádost odůvodnit. Lze tak z organizačních důvodů (příprava dokumentaci) připustit pouze požadavek písemné žádosti, avšak bez odůvodnění.

Doporučuji ihned upustit od výše uvedené praxe a dále nevyžadovat písemnou odůvodněnou žádost cizince, který projevil vůli nahlédnout do své zdravotnické dokumentace.

V souladu s ustanovením § 21a odst. 3 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, Vás tímto vyzývám, abyste se ke shora uvedenému písemně vyjádřil ve lhůtě 30 dnů od doručení tohoto dopisu.

Děkuji za spolupráci.

S pozdravem

Příloha

Pověření ze dne 21. 4. 2010

Vážený pan
Bc. J. H.
vedoucí
Přijímací středisko Praha-Ruzyně
P. O. BOX 81
160 08 Praha 6

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112

¹³ § 67b odst. 12 zákona číslo 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.